

Aktuellt om uppbörd

Av uppbördsdirektör Nils Gottliebsson

I

ADB i Stockholm

Medan frågan om ADB som allmänt hjälpmedel i folkbokföring och skatteuppbörd ännu länge torde komma att befinna sig på utrednings- och planeringsstadiet har vi i Stockholm gått from sounds to things. Det skedde, som tidigare rapporterats, redan 1958 i den formen att inkomstlängden, del A, och debiteringslängden för vissa församlingar i Stockholm framställdes med tillhjälp

av hålkort enligt vad som nu kan kallas äldre metoder. Därvid ingick som vänstersida (namnsida) i längderna ett blad ur en på vanligt sätt med tryckande registret framställd stomme. Förra året togs ett steg till genom att också debetsedlarna för de berörda församlingarna utskrevs med hålkortsmaskiner.

I år har ADB i egentlig mening kommit till användning, alltså de metoder och maskiner som skildrats och förordats av UOK i dess betänkande. Från hålkort har data överförts till magnetband, som

Den skattskyldigas namn och titel eller yrke etc.										Adress										Inkomst- och skattprocent		
Folkbokföringsbetsättning		Inkomst av löne- och tjänstgöring		Inkomst av annan verksamhet		Inkomst av kapital		Inkomst av annan verksamhet		Inkomst av kapital		Inkomst av annan verksamhet		Inkomst av kapital		Inkomst av annan verksamhet		Inkomst av kapital				
Personnummer	Önr.	Folkbokföringsnummer	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke	Titel	Yrke		
7098	00	631	120504	057	4	D	ANDERSSON OVEN ERIK	BYGGAR SVIKER	REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ	28067	296	27881	3208									
								24600	4000	20600	20600	25970	4000	22800	24200							
7099	00	631	130101	070	4	D	ANDERSSON HANNEF LINDBA	FRU	REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ													
7040	00	631	450215	072	1	D	JANSSON NÖRRA VILHELMINA		REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ													
7041	00	631	281228	529	1	O	ASP OLLE ANDERS	FÖRMAN	REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ													
7042	00	631	311251	325	4	O	REBERG HANS RUBE	RENTOR	REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ	15454		15454	2483									
								12950	4000	8900	8900	14510	4000	10900	12000							
7043	00	631	290550	122	4	O	REBERG HELGA JOVITA	FRU	REPLANAD 8 3 4 TR 3TH SÖ													
7047	00	631	350708	051	4	O	PETTERSSON BERG ERIK	TITICORAF	REPLANAD 18 3E 3TH SÖ	15621		15627	2267									
								13550	4000	9500	9500	14530	4000	10500	11700							
7048	00	631	360224	126	4	D	PETTERSSON MELA ANNA	FRU	REPLANAD 18 3E 3TH SÖ													
7049	00	631	030816	083	4	O	SUNDSTRÖM HANS EDVIG	MINIFAB	REPLANAD 18 3E 3TH SÖ	18779		18779	3952									
								10880	2000	8800	8900	12920	2000	10000	8900							
7090	00	631	000806	052	4	O	SUNDSTRÖM HANNAHAN DANIEL	FRU	REPLANAD 18 3E 3TH SÖ	3760		3760	640									
								3120	2000	3100	9900	3240	2000	1000								

Fig. 1

Fig. 2

sålunda varit out-putmedium. Fortfarande har vi begränsat oss till de fyra Söderförsamlingarna (motsvarande 1/5 av stadens befolkning) och till slutliga skatten för fysiska personer, alltså till inkomstlängd, debiteringslängd och debetsedlar. Till skillnad från föregående år har vi nu frigjort oss från de med tryckande registret framställda stommarna och skrivit ut även plåtarnas innehåll ADB-mässigt. Därmed har längderna fått det utseende som i riksförslaget förutsatts, d. v. s. för varje skattskyldig en namn- och adressrad och omedelbart under den två rader siffernoteringar. En vänstersida i inkomstlängden har det utseende som framgår av fig. 1. Högersidan innehåller en kodförteckning och har i övrigt utformats så att anteckningar där kan ske om taxeringsändringar beslutade av PN och skattedomstolarna. Längden har formatet 40×30 cm och är bunden på sedvanligt sätt; den längdutformning som jag antydde i en artikel i nr 11-12/1960 av denna tidskrift kom alltså inte i fråga. En debetsedel har formatet 36×15 cm och det utseende som framgår av fig. 2. Där återges en K-sedel; en Ö-sedel är

helt lika men innehåller på inbetalningskupongernas plats ett återbetalningskort.

Låt mig genast säga att det gick bra med de nya metoderna, överraskande bra, mycket bra. En del smärre missöden var lätt avhjälpna och de färdiga produkterna förelåg — i elegantare skick än någonsin — på beräknade tidpunkter. Av erfarenheterna hittills att döma går det minst lika lätt att arbeta med längder av det nya utseendet som med längder av hittillsvarande typ och mot debetsedlar av den nya typen har inte försports några invändningar.

Mot denna bakgrund är det givet att vi önskar gå vidare. Dels på så sätt att vi beträffande den slutliga skatten vidgar ADB-förfarandet till att omfatta hela staden, dels genom att införa ADB också med avseende å skattearbetet i övrigt (kreditering, preliminärskatten) och folkbokföringen. Först om så sker kan vi tala om ett system byggt på ADB och först då framträder fullt ut vinsterna med detta system: tidsbesparingarna, personalbesparingarna, kostnadsbesparingarna. Vi arbetar för högtryck med dessa ting vid uppbördsverket, där en

särskild "ADB-utredning" upporganiseras. Den omfattar personal från upp-
bördsverket och från stadens organisa-
tionsavdelning samt representanter för
den berörda maskinfirman. Arbetet be-
drivs under ständig kontakt med UOK:s
kansli, som några våningar högre upp
i Skattehuset brottas med riksproblemen.
Med säkerhet kan ingenting sägas om
omläggningstakten i Stockholm, men får
vi vederbörliga tillstånd så är det inte
uteslutet att ADB i fråga om den slutliga
skatten tillämpas för hela staden redan
fr. o. m. nästa år.

Jag skall här inte närmare gå in på
detaljerna i det skatteavsnitt, där ADB
kommit till användning, endast nämna
något om längdutformningen. Det må
sålunda noteras att av de i plåtarna in-
gående uppgifterna endast huvuddata
medtages i längderna. Värnpliktsnum-
mer, markering för kön, födelseort, upp-
gift om ort från vilken inflyttning skett
och tid härför, sjömanshusnummer, upp-
gift om ympning samt datum för civil-
ständsändring medtages icke. Det full-
ständiga plåtavtrycket finns i stommarna,
så länge sådana uppläggs, och sedermera
i de särskilda "inprickningslistor" som
må bli upprättade och i den mån upp-
gifter som nyss angivits är av betydelse
vid taxeringen är de alltså tillgängliga
för taxeraren. Men det har ansetts att
de utan olägenhet kan uteslutas ur in-
komst- och debiteringslängderna.

Vilket personbestånd längderna skall
omfatta är en diskussionsfråga. I Stock-
holm har den i år lösts så, att längderna
upptar alla personer över 13 år samt
yngre, om taxering åsatts eller deklara-
tion lämnats. Dödsbon och utbor redovis-
as enligt de regler som gäller för de
manuellt framställda längderna. I in-

prickningslistorna kommer hela person-
beståndet att medtagas.

Alla noteringar i samband med en
taxering har inte kunnat återges ma-
skinellt (i klartext eller med användande
av kod) utan i viss utsträckning har det
varit nödvändigt med manuella tillskrif-
ter. Det bör givetvis eftersträvas att helt
eliminera dessa.

Till slut kanske det inte skadar att än
en gång fästa uppmärksamheten vid hur
nödvändig "disciplin" i olika hänseenden
är, så att ändringar i taxeringarna sedan
stansning ägt rum icke sker utan att de-
klarationen (motsvarande) lämnas för
omstansning och så, att hålkort som ev.
förolyckas under hanteringen alltid går
till omstansning o. s. v.

Det är mycket ogjort innan vi är
framme vid total integrering i ADB-
förfarandet av allt som hör folkbokfö-
ring och skatteuppbörd till men vi är på
god väg och vi är efter allt att döma
på rätt väg.

II

Räntebefrielse för makar

I 85 § UF stadgas bl. a. att om endera
av äkta makar, vilka taxerats enligt för-
gift skattskyldig gällande bestämmelser,
har att gälda ränta å kvarstående skatt
och om sådan ränta, därest ränteberäk-
ningen gjorts för makarna gemensamt
icke skulle ha påförts eller skulle ha på-
förts med lägre belopp än som skett,
länsstyrelse i det län, där räntan på-
förts, må efter ansökan meddela befrie-
else, helt eller delvis, från erläggande av
räntan. Ansökan skall ha inkommit till
länsstyrelsen före utgången av året näst
efter taxeringsåret.

För befrielse fordras alltså alltid an-

sökan. Berörs endast ena makens rätt räcker det med ansökan från denne, men berörs båda makarnas rätt måste båda skriva under ansökningen. Om ena maken har att utfå Ö-ränta kan denna alltså inte reduceras utan medgivande av denna make. Hänvisning till att andra maken fått sin K-ränta sänkt med motsvarande belopp räcker inte. Makarna har i princip skild ekonomi och detta måste respekteras. Om så icke vore borde rimligtvis omräkning av räntan kunna ske ex officio i förekommande fall, men detta har man inte velat vara med på.

Exempel 1

	Mannen	Hustrun	Summa
S-skatt	10.000	5.000	15.000
P-skatt	7.000	7.000	14.000
K-skatt	3.000	—	1.000
Ö-skatt	—	2.000	—
Ränta	180	50	—
Summa	3.180	2.050	1.000

I detta fall skall vid gemensam beräkning icke utgå någon ränta, men utan hustruns medgivande kan hon icke berövas sin Ö-ränta å 50 kronor och mannens K-ränta kan förty bara nedsättas till samma belopp.

Exempel 2

	Mannen	Hustrun	Summa
S-skatt	15.000	5.000	20.000
P-skatt	7.000	7.000	14.000
K-skatt	8.000	—	6.000
Ö-skatt	—	2.000	—
Ränta	630	50	450
Summa	8.630	2.050	6.450

Här kan mannens K-ränta nedsättas till 450 kronor, om hustrun avstår sin femtilapp men eljest blott till 500 kronor.

Om i de båda fallen hustrun redan utkvitterat sin Ö-ränta när ansökan om räntebefrielse prövas, skall man själv-

fallet förfara så som om endast mannen ingivit ansökan.

Den omständigheten att ansökan måste ske torde medföra att nedsättning av K-ränta i stor utsträckning icke kommer till stånd. Möjligheten till befrielse finns omnämnd i den broschyr som utsändes samman med S-sedeln, men ofta är nog studiet av denna läsning bristfälligt; i andra fall står situationen icke klar för makarna. Vi har i Stockholm gjort ett stickprov och av 125 par makar med ränta i ett distrikt skulle 60 vid gemensam beräkning få lägre eller ingen K-ränta. Av dessa hade endast 4 gjort ansökan om nedsättning! Det var belopp av alla storlekar det gällde: som högst något på 1.800 kronor. En försiktig beräkning leder till att det i Stockholm skulle kunna röra sig om ca 4.000 fall, där räntebefrielse, helt eller delvis, skulle kunna ske men inte skett därför att ansökan icke ingivits.

Vad göra? Trots allt införa en ex officioprövning? Eller tillämpa något slags aviseringsförfarande som fäster vederbörandes uppmärksamhet på den outnyttjade möjligheten? Det vore god service men skulle innebära ett stort arbete. I Stockholm kommer vi att redovisa förhållandet i stadens egen tidning "Stockholm" till den verkan det hava kan.

Ett antal makar är alltid i god tid — redan före debetsedlarnas utsändande — ute med sina ansökningar. Vi har i dessa fall i Stockholm förenklat förfarandet på så sätt att ansökningarna av ÖÄ överlämnas till uppborgsverket för handläggning. Därmed kan räntejusteringarna beaktas redan vid ursprungsdebiteringen. Av debiteringslängden framgår dock den först påförda räntan och hur den ändrats vid den gemensamma beräkningen.